

بانک The Bank

بیانی | Monthly

۲۰۷ که - ۱۴۴۶ ربیع الثانی - ۱۴۰۳ تله

نقش

تحول آفرین تأمین مالی اسلامی در افغانستان

صفحه ۹

هېوادوالي!

په اقتصادي پراختیا او د
اسلامي بانکوالي په وده کې
ستاسو دول ارزښتناک دی. موږ
ته د همکاری لاس را کړئ ترڅو
دا موخه تر لاسه کړو.

د امتیاز خاوند: د افغانستان بانک

کتبپلاؤی: فدا محمد فیضان، احمد جواد سداد او محمد ادریس رونق

سرلیکوال: شفیق الله بارز

- ١ د همغیری، عامه پوهاوی، چارو ته د لا زیاتې پامنځی او همکاری په موخه د ورکشاپ جوړیدل
- ٣ د پولې زیرمو په نړۍ وال سیستم کې د امریکایي دالر حاکمیت
- ٦ افزایش تهدیدات سایبری نگرانی های جدی را برای ثبات مالی ایجاد می کند
- ٩ نقش تحول آفرین تأمین مالی اسلامی در افغانستان
- ١١ اسلامی بانکوالي او د اسلامی بانکوالي ممحصولاتو ته کته
- ١٥ تمویل سبز
- ٢١ اقتصادي خبرونه
- ٢٣ نگاهی به ترانسپورت و اهمیت اقتصادي آن در افغانستان
- ٣١ Building a Resilient Economy: Da Afghanistan Bank's Annual Highlights

مسئول مدیر: انور الله حیات

خبریال: سید خالد خالقیار

دیزاین خالد احمد فیضی

فوټوژورنالیست: زیرک مليا

د وپش مسئول: نصرت الله احمدوزی

د جاپ شہیر: ۱۲۰۰ توکه

کال: اولوسم

پته: د افغانستان بانک

د ثبت ګټه: ٦٥٨

تلفون: ٠٠٩٣٠٢٠٢١٠٤٧٦١

فکس: ٠٠٩٣٠٢٠٢١٠٠٣٥

برپښتالیک: magazine@dab.gov.af

وېب پاڼه: www.dab.gov.af

د مضمونونو او مقالو مسئولیت د لیکوالانو پر غاره دی. د مجلې د مقالو او انځورونو کارول د سرچینې په ذکر کولو سره جواز لري.

مسئولیت مضامین و مقالات به نویسنده ګان آن بر می ګردد. استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

د همغېرۍ، عامه پوهاوي، چارو ته د لا زياتې پاملرنې او همکاري په موخه د ورکشاب جوړ بدله

غونبستل چې د افغانستان بانک د بېلاښلو مرکزي دفتر، زونونو او ټولو ولايتي
برخو ترمنځ د همغېرۍ، عامه پوهاوي، نمايندګيو ترمنځ همغېرۍ، عامه پوهاوي،
چارو ته د مسئولينو د لا زياتې پاملرنې او د چارو ته د مسئولينو لا زياته پاملرنه او د
همکاري رامنځته کولو په موخه همکاري رامنځته کول دی.
مرکزي بانک اړوند مسئولين او د افغانستان بانک د ټولو رئيس بناغلي
کارکونکي په یوه روزنيز ورکشاب کې نور احمد آغا د ورکشاب په پیل کې
سره راغونډ کړي، ترڅو د ورکشاب وویل چې له ډېر وخت راهيسي یې

د ۱۴۴۶ د ربیع الثاني ۳ مه – د افغانستان
بانک د ټولو رئيس بناغلي نور احمد آغا
په مشری د افغانستان بانک د مرکزي
دفتر، زونونو او ولايتي نمايندګيو د
مسئولينو او کارکونکو ترمنځ په کابل
کې درې ورڅنۍ ورکشاب جوړ شو. د
دي ورکشاب موخه د افغانستان بانک د

موخه د افغانستان بانک د ټولو خانګو تر منځ د همغږي پیاوړي کول، ګډه همکاري، عامه پوهاوی او د کارکونکو د ظرفیت لوړونه ده.

بناغلي خالد د خپلو خبرو پر مهال ټینګار وکړي چې د افغانستان بانک ټول فعالیتونه بايد د قوانینو او مقرراتو په رنځ کې ترسره شي، تر خود ادارې شفافیت او اغښنا کتیا خوندي پاتې شي. نوموري زیاته کړه چې د سلسله مراتبو رعایت او د مسئولیتونو دقیق وېش د ادارې د برياليتوب مهم اړخونه دي.

د یادونې وړ ده چې په دې ورکشاب کې د ۱۰ سرحدی نمایندګيو، ۳۳ ولايتی نمایندګيو، ۱۱ شهری خانګو مدیرانو او د ۷ زونونو آمرینو ګډون درلود. دې ورکشاب درې ورڅي دوام وکړي چې د افغانستان بانک بېلاړېلو آمریتونو د ورکشاب له ګډونوالو سره د مختلفو پریزنتیشنونو له لارې د تخنیکي پروسو، پالیسيو، قوانینو او مقرراتو په هکله هرڅخیز معلومات شریک کړل او ګډونوالو د اغښناکو بحثونو او خبرو اترو له لارې خپلې ستونزې، حل لارې او نظرونه یو له بل سره شریک کړل.

د افغانستان بانک د ټولو رئیس بناغلي کې د اقتصادي ثبات پر اهمیت خبرې وکړي او وې په ویل چې د اقتصادي ثبات

لپاره یو پرمختللى مالي نظام اړین دی او د دې موخي لپاره زموږ هڅه ده چې د افغانستان بانک په مرکز او ولايتونو کې په مالي او بانکي برخو کې داسې سیستم رامنځته کړو چې له نړیوالو معیارونو سره سم او پر عصری نکنالوژۍ سمبال وي ترڅو هېوادوال په آسانه توګه وکولای شي چې مالي او بانکي خدمتونو ته

لاسرسى ولري. همدا ډول، بناغلي نور احمد آغا د افغانستان بانک د بېلاړېلو زونونو له مسئولينو، د ولايتی نمایندګيو مدیرانو او اړوندو کارکونکو خڅه د منې ترڅنګ له هغوي وغوبنتل چې د قوانینو او مقرراتو او د مشرانو د لارښونو د عملی کولو په برخه کې بشپړه پاملرنې وکړي او په دې تړاو هېڅ ډول تېروتنې ته څای پرې نوردي.

همداراز، د دې ورکشاب په دویمه ورڅ د افغانستان بانک لومړي مرستیال، بناغلي صديق الله خالد ګډونوالو ته په خپله وينا کې وویل چې د دې ډول ورکشاپونو

ګډونوال د اړوندو موضوعاتو په هکله خبرې اترې وکړي او له یو بل سره خپل نظرونه شریک کړي.

بناغلي نور احمد آغا زیاته کړه چې د دې ورکشاب موخه د همغږي، عامه پوهاوی، چارو ته د لا زیاتې پاملرنې او همکاري له لارې د اداري پروسو چټکتیا، د خدمتونو په وړاندې کولو کې آسانیا، په چارو کې روښیا او کاري پرمختګ رامنځته کول دی او ډاډمن یو چې دا موخي به په ګډو هڅو ترلاسه کوو.

همدا راز، بناغلي نور احمد آغا په کاري چارو کې د ايمانداري، ديانات او صداقت پر اهمیت خبرې وکړي او له مسئولينو خڅه پې وغوبنتل چې هغوي ته ورسپارل شوې دندې د الله تعالی لخوا ورکړل شوی امانت وګنې او خلکو ته د غوره خدمتونو وړاندې کولو او د دندې د پرمخ بېلو په برخه کې په پوره مسئولیت او مکلفیت سره د روښیا، صداقت، اخلاص او د حساب ورکولو اصل په پام کې ونيسي او د خپلو مسئولیتونو په ترسره کولو کې هېڅ ډول ناغیړي او تېروتنې ونکړي.

د پولي زېرمو په نړیوال سیستم کې د امریکایي ډالر حاکمیت

يو شمېر هیوادونه و هخوي، ترڅو د خپل پولي واحد د کارولو
ترڅنګ نور نړیوال اسعار و ساتي.

د پيسو نړیوال صندوق د رسمي اسعاري زېرمو د اسعارو ترکیب
(COFER) وروستي معلومات بنکاره کوي چې د مرکزي
بانکونو او حکومتونو په تخصیص شوو بهرنیو زېرمو کې د ډالرو
ونیده په دوامداره او تدریجی ډول راکمه شوې ده چې په تېرو دوه
لسيزو کې د امریکایي ډالرو په رول کې د پام وړ کموالی د نورو
لویو پولي واحدونو هر یو یورو، ین او پونډ د ونډو له زیاتېدو سره
سمون نه لري. بلکې، دا د آسترالیايي ډالرو، کانادايانی ډالرو، چیناني

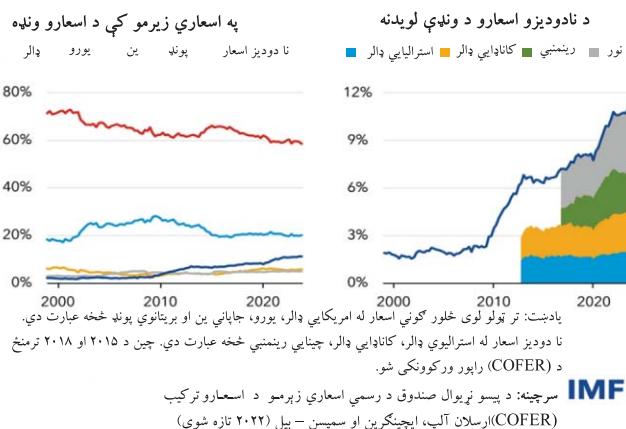
امریکایي ډالر که خه هم په نړیوالو اسعاري زېرمو کې خپل خای
نورو نا دودیزو اسعارو (پولي واحدونو) ته پرېښودلۍ، خوپه
اسعاري زېرمو کې لا هم تر ټولو مخکنې خای لري.
د ډالرو حاکمیت اوډ نېږي په اقتصاد کې د امریکا متعدده ایالاتو د
ډالرو پراخ رول په دې وروستيو کې د خلکو د پام وړ ګرځیدلى
دې چې د متعدده ایالاتو د اقتصادي پیاوړتیا، معقولو پولي سیاستونو
او جغرافیوی-سیاسي خطرونو له امله د امریکایي ډالرو ارزښت لوړ
شوی دي. په ورته وخت کې د نړیوالو اقتصادي او مالي کړنو د
جلاء کېدو احتمالي بیا تنظیم کولای شي په غیر متقابل بلاکونو کې

کې یوځای حرکت کوي، راکمې کړي. همدا چول، د دې ارزښت اغږې یوازې تولیز بهير پیاوړی کوي. د یو اوږد مهاله لید لوري په رنځ کې، په تېرو دوو لسیزو کې په حقیقت کې د امریکایی ډالرو ارزښت په تولیزه توګه بدلون نه دی موندلی، حال دا چې په نړیوالو زپرمو کې د امریکایی ډالرو ونډه راکمه شوې ده چې د دې کال په پایله کې مرکزي بانکونه په ربنتیني او تدریجی چول ډالرو له کارولو خخه لري شوې دي.

د نادودیزو اسعارو د ونډې زیاترې

د خلورو سترو اسعارو د ونډو د کمپدو له امله د نادودیزو اسعارو د زپرمو د ساتني کچه زیاته شوې ۵۵.

په ورته وخت کې، هغه ادعاوې چې ګواکې د متعدد ایالاتو ملي بندیزونو د پخوانیو چاپ شوو ډالرو (greenback) د نه کارونې بهير چټک کړي دي، خو بر عکس احصائيوی آزمایښتونه د ډالرو د زپرمو په ونډو کې چټک کمبېست نه په ګوته کوي. د دې لپاره چې ډاډمن شو لکه خرنګه چې خینو استدلال کړي دي، بنایي هماغه هپوادونه د جغرافيوي-سياسي (geopolitical) دلایلو له امله د ډالرو د نه ساتني په لته کې وي چې د رسمي اسعاري زپرمو د اسعارو ترکیب (COFER) ته د خپلوا زپرمو د ونډو د پورتفوليو په اړه د معلوماتو راپور ورکړي نه وي. د یادونې وړ د چې ۱۴۹ راپور ورکونکۍ اقتصادونه د نړیوالو اسعاري زپرمو ډېر تر ډېره ۹۳ه سلنې جوړو. حال دا چې هغه اقتصادونه چې یادې ادارې ته راپورونه نه ورکوي، د نړیوالو اسعاري زپرمو یوه ګوچنې برخه جوړو. د نادودیزو زپرمو له اسعارو خخه یو سعر چې د بازار ونډه ترلاسه

یوان، د سویلي کوریا وان، سنگاپوری ډالرو، او د شمالی اروپا (نورډیک) پولی واحدونو په ګډون د هغه خه د ونډې له زیاترالی سره سمون لري چې نادودیزې اسعاري زیرمې ګنډ کېږي. تر ټولو وروستي معلومات دا بهير پراخوي چې د پیسو نړیوالو صندوق په یوه مقاله او بلګ کې هم ورته اشاره شوې وه.

د ډالرو په ارزښت کې تدریجی کموالی د امریکایی ډالرو په ارزښت کې وروستي زیاترالی د دې لامل شوی دی چې د ډالرو د زپرمو د بدلون کچه په تدریجی چول راکمه شي.

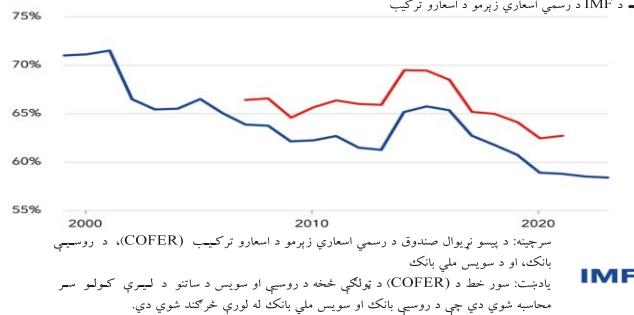
دا نادودیزې اسعاري زپرمې مدیریت، د زپرمو مدیرانو ته زړه راښکونکې چاره ده، څکه چې دوی تنوع او په نسبی ډول زړه راښکونکې ګټور موارد وړاندې کوي او د نویو ملي ډیجیټلی ټکنالوژیو (لكه د بازار څلکاره کولو او د نګدينګی د مدیریت څلکاره سیستمونو) له پراختیا سره د دوی پېر، پلور او ساتنه آسانه شوې ۵۵.

د ډالرو د پیاوړتیا په پام کې نیولو سره وروستي بهير دا په ګوته کوي چې خصوصي پانګوال د ډالري شتمنيو پر لور خوڅيدلي دی اویا دا چې د نسیي نرخونو له بدلون خخه به خر ګند شي. په ورته وخت کې، دا خپرنه د دې موضوع یادونه کوي چې د تبادلي نرخ بدلونونه کولای شي د مرکزي بانک د زپرمو پر اسعاري ترکیب باندي مستقيمه اغېزه ولري. د پلابلو دولتي بې لرونکو پانو په نسبی ارزښتونه کې بدلونونه چې د ټکنائی په نرخونو کې بدلونونه منعکسوی، ورته اغېزې درلودلای شي، که خه هم دا اغېزې به تر یوې اندازې پورې د اسعارو د پور پاڼو (بانډونو) ټکنائی چې په ټوله

۲۰۲۰ ز کال په پای کې د اسعاري زېرمو د ونډې لرونکو هېوادونو په توګه لړو تر لړه ۵ سلنې نا دودیز اسعار ېټه درلودل. دا هېوادونه د ۲۰ ډېلي (G20) د اقتصادونو په ګډون ستر پرمختللي اقتصادونه او د غوریدو په حال کې بازارونه رانګاري. د ۲۰۲۳ ز کال په اوږدو کې، لړو تر لړه درې نور هېوادونه (اسرائيل، هالنډ او سیشل) له دې نوملې سره یوځای شوي دي.

د ډالرو په ارزښت کې پراخ بدلون د ډالرو په ونډه کې کموالی حتی د سترو زېرمو د درلودونکو د لېږي کولو خڅه وروسته هم تر سترګو کېري چې دا بدلون د ډالرو په هر اړخیز بدلون پوري تپاو لري.

په امریکایي ډالر ساتل کیدونکو نړیوالو اسعاري زېرمو سلنې د IMF د رسمي اسعاري زېرمو د اسعارو ترکیب (COFER) او سویس په زیاتر د IMF د رسمي اسعاري زېرمو د اسعارو ترکیب

همدارنګه معلومات بشي چې په تپرو کلونو کې لګول شوو مالي بندیزونو د یادو هېوادونو مرکزي بانکونه په دې برلاسي کېري دي، خو د خپلو زېرمو ونډې ورو ورو له هغه اسعارو خڅه چې د کنګل کېدو او د بیا کارونې له خطر سره مخ دي؛ په سرو زرو چې کېداي شي په هېواد کې زېرمه يا وساتل شي، بدلې کېري، خو د بندیزونو له خطر خڅه ېټه مخنيوی وشي. همدارنګه، دا کار په ډاګه کوي چې د مرکزي بانکونو له لوري د سرو زرو تقاضا د نړیوال اقتصاد د تګلارې ناخرګندتیا او جغرافيوی- سیاسي خطر ته مثبت خواب ویلى دي. دا عوامل بشي ډاګه د غوریدو په حال کې د یو شمېر بازارونو د مرکزي بانکونو له لاري د سرو زرو د لا زيات راتولېدو له امله واوسي. په هرصورت، وړاندې له دې چې د بهير نور هم پراخ شي، د دې تکي يادونه اړينه د چې د زېرمو د ونډې په توګه د سرو زرو کچه لاهم په تاریخي ډول تیته ده.

کوي، د چین رینمنبي (یوان) دی چې د ډالرو د ونډې د کموالي له خلورمې برخې سره ورته والي لري. د چین حکومت د رینمنبي (یوان) د نړیوال کېدو د ودې او دودولو لپاره له هېواد خڅه بهر د ادایې سیستم د پراختیا، د تبادلې لیکو د غڅولو، او د مرکزي بانک د ډیجیټلې اسعارو د طرحه کولو په ګډون په بېلابېلو برخو کې پالیسیو ته وده ورکړې ده. له همدي امله جالبه د چې د رینمنبي (یوان) نړیوال توب لړو تر لړه د اسعارو د زېرمه د ونډې په اندازه کولو سره د تکني کېدو نښې بنکاره کوي.

تر تولو وروستي معلومات د رینمنبي (یوان) په ونډه کې نور زیاتوالی نه بنکاره کوي: یو شمېر خارونکي بشایي ګومان وکړي چې په وروستيو ربوع کې د رینمنبي (یوان) د تبادلې نرڅ د کمېدو له امله د رینمنبي د زېرمو د زیاتېدو کچه تکني شوي دي. په ورته وخت کې حتی د اسعارو د تبادلې په نرڅ کې د بدلونونو تعدیلېدل هم دا تائیدوی چې د رینمنبي د زېرمه د ونډه د ۲۰۲۲ ز کال راهیسي کمه شوي ده.

په دې برخه کې خینو باور درلوده چې مورخه شی د ډالرو په موجودی کې د دوامداره کمېدنې او د نادودیزو اسعارو د زېرمو په ونډه کې د زیاتېدو په توګه په ګوته کوو، په حقیقت کې د یوشمې سترو زېرمو لرونکو اشخاصو چلنډ بشکاره کوي. په دې برخه کې روسيه د ډالرو د ساتې په اړه د محطاوه پاتې کېدو لپاره جغرافيوی سیاسي دليلونه لري، په داسې حال کې چې سویس په تیرې لسیزې کې چې ګومې زېرمه راتولې کېري دي، داسې دليلونه لري چې د خپلو زېرمو لویه برخه په یورو وساتي، څکه چې د یورو سيمه ېټه جغرافيوی ګاونډي او خورا مهم سوداګریز شريک دي. خو ګله چې روسيه او سویس د رسمي اسعاري زېرمو د اسعارو له ترکیب (COFER) خڅه وباسو، نو د هغوي د مرکزي بانکونو لخوا له ۲۰۰۷ کال خڅه تر ۲۰۲۱ ز کاله پوري د خپرو شوو معلوماتو د کارونې پر بنسټ په عمومي بهير کې لېوځه بدلون پیدا کوو.

په حقیقت کې دا حرکت نسبتاً پراخ دي. د ۲۰۲۲ زېرديز کال په مقاله کې مور ۴۶ فعاله (تنوع کوونکي) هېوادونه وپېژنډل چې د

افزایش تهدیدات سایبری

نگرانی‌های جدی را برای ثبات

مالی ایجاد می‌کند

این مقاله از انگلیسی ترجمه شده است.

مالی جهانی توضیح دادیم، خطر ضررها هنگفت ناشی از حملات سایبری در حال افزایش است و چنین ضررها می‌توانند بصورت بالقوه مشکلات مالی را برای شرکت‌ها ایجاد کنند و حتی توانایی پرداخت دیون شرکت را به خطر بیندازند. حجم این ضررها شدید پس از سال ۲۰۱۷ بیش از چهار برابر شده و به میزان ۲.۵ میلیارد دالر رسیده است. ضررها غیرمستقیم همچون افت شهرت یا ارتقای امنیت در میان شرکت‌های مالی بصورت چشم‌گیری افزایش یافته است. علاوه بر این، سکنور مالی به گونه منحصر به فردی در معرض خطر سایبری قرار دارد چون شرکت‌های مالی باتوجه به حجم زیاد معلومات حساس و تعاملات که آنها انجام می‌دهند اغلبًا از سوی

دیجیتل سازی بیشتر و تشدید تنش‌های جیوبولیتیکی دال بر اینست که خطر حملات سایبری توأم با پیامدهای گسترده‌تر افزایش یافته است.

حملات سایبری پس از شیوع ویروس کرونا دو برابر شده و شرکت‌ها در طول تاریخ از اثر حملات مستقیم سایبری، خسارات نسبتاً متواتر را متحمل شده اند، در حالیکه برخی از آنها ضررها هنگفتی را تجربه کرده اند. بطور مثال، سایت شرکت اکویفاسکس (Equifax)، اژانس گزارشدهی اعتباری امریکا، در سال ۲۰۱۷ هک گردید و معلومات بیش از ۱۵۰ میلیون مصرف کننده اش منتشر شد، بیش از ۱ میلیارد دالر امریکایی جریمه پرداخت کرد.

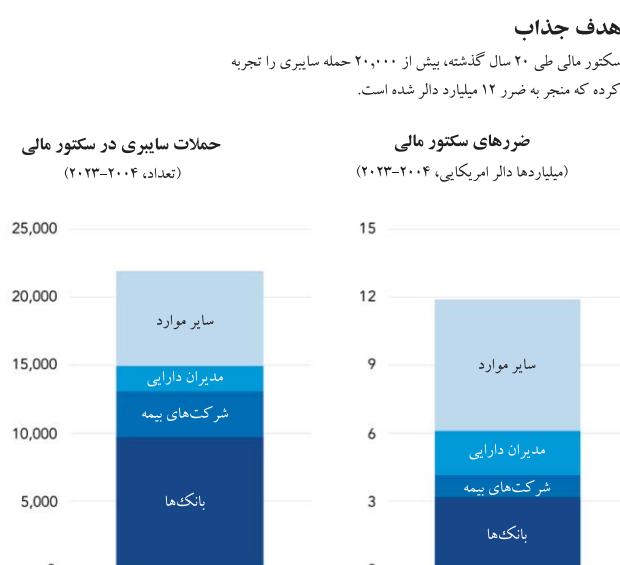
همانگونه که در بخش از گزارش ثبات

واعقات سایبری که خدمات اساسی همچون شبکه‌های تادیاتی را با اختلال مواجه می‌سازد، می‌تواند بصورت چشمگیری بر فعالیت اقتصادی تأثیر بگذارد. بطور مثال، حملات سایبری که در ماه دسامبر ۲۰۲۲ در بانک مرکزی کشور لسوتو رخ داد، سیستم تادیات ملی این کشور را مختل کرد و از انجام معاملات توسط بانک‌های داخلی جلوگیری نمود.

هکرها مورد هدف قرار می‌گیرند که به دنبال سرقت پول یا وارد کردن اختلال در فعالیت اقتصادی آنها هستند. حملات علیه شرکت‌های مالی تقریباً یک پنجم مجموع حملات را تشکیل می‌دهند که در این میان، بانک‌ها بیشتر آسیب پذیر اند.

تهدید بزرگتر

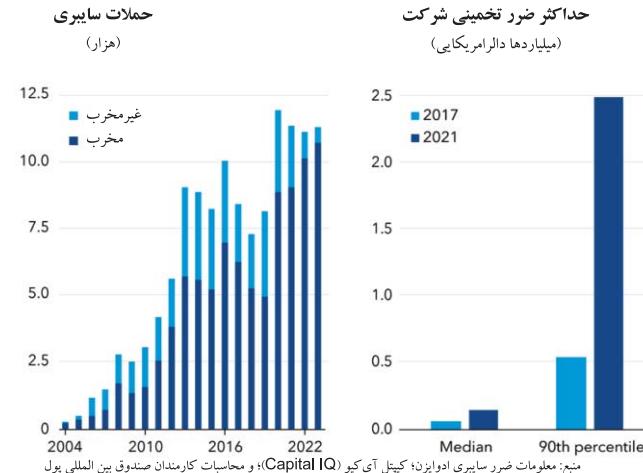
خطر مواجه شدن با حمله سایبری و ضررهای هنگفت ناشی از آن افزایش یافته است.

منبع: معلومات ضرر سایبری ادوایزن محسابات کارمندان صندوق بین المللی پول IMF

نکته قابل توجه دیگر اینست که شرکت‌های مالی بصورت فراینده‌ای به ارائه کنندگان خدمات آی‌تی بیرونی متکی اند و با توجه به نقش در حال رشد هوش مصنوعی، ممکن است بیشتر به این وابستگی ادامه دهنند. چنین ارائه کنندگان بیرونی می‌توانند توانمندی عملیاتی را بهبود بخشند، ولی همچنان این سکتور را در معرض شوک‌های گسترده قرار دهنند.

به عنوان مثال، حمله باج افزاری (که هکرها به سیستم آنلاین حمله نموده و آن را رمزگذاری می‌کنند و سپس در بدله آزادی آن پول درخواست می‌کنند) در سال ۲۰۲۳ به یک ارائه کننده خدمات آی‌تی ابری (cloud IT service provider)، باعث قطع

منبع: معلومات ضرر سایبری ادوایزن؛ کپیتل آی کپیل (Capital IQ)؛ و محسابات کارمندان صندوق بین المللی پول
یادداشت: واقعات سایبری پنل ۱ طبق معلومات ادوایزن طبقه بندی می‌شوند. تأخیر در گزارشدهی ممکن است باعث نادیده گرفن و اقدام سایبری در دروغهای امیر شود. پنل ۲
پنل ۱ اختلال تخصیصی بزرگترین ضرری که تمامی شرکت‌ها در یک سال تجربه کرده‌اند را نشان می‌دهد.

IMF

حملات سایبری، در صورتیکه منجر به کاهش اعتماد در سیستم مالی، اختلال در ارائه خدمات اساسی یا ایجاد تأثیرات جانبی بر سایر نهادها شود، می‌تواند ثبات مالی و اقتصادی را در سکتور مالی تهدید کند.

بطور مثال، حمله سنگین به یک نهاد مالی می‌تواند اعتماد او را تضعیف نماید و در موارد شدید، منجر به فروش نهاد یا هجوم بانکی گردد. هر چند تا هنوز هیچ "هجوم سایبری" قابل ملاحظه‌ای صورت نگرفته، ولی تحلیل‌های ما نشان می‌دهد که پس از وقوع حملات سایبری، خروج تدریجی و نسبتاً مداوم سپرده‌ها از بانک‌های کوچک ایالات متحده امریکا اتفاق افتاده است.

تخصص امنیت سایبری. چون مطالعات نشان می‌دهند که مدیریت بهتر مسائل سایبری میتواند خطرات سایبری را کاهش دهد.

- بهبود سلامت سایبری در شرکت‌ها، امنیت آنلاین و سیستم‌های آنها (مانند؛ استفاده از سافتویر شناسایی و حذف بد افزارهای سیستم و تائید دو مرحله‌ایی) – و آموزش کارمندان برای آگاهی از تهدیدات سایبری.
- اولویت بندی گزارشده معلومات و جمع آوری واقعات سایبری و شریک سازی معلومات در میان مشترکین سکتور مالی به منظور بهبود آمادگی جمعی.
- از آنجاییکه حملات سایبری از بیرون و از سایر کشورها به شرکت‌های مالی انجام می‌شود و پول میتواند فراتر از مرزها به کشورهای دیگر منتقل گردد، همکاری بین المللی برای مدیریت بهتر خطرات سایبری نیازمند است.
- واقعات سایبری میتواند اتفاق بیفتد، ولی سکتور مالی نیاز دارد برای ارائه خدمات اساسی تجاری در این جریان، ظرفیت‌ها و توانایی‌های لازم را در اختیار داشته باشد. برای دستیابی به این هدف، شرکت‌های مالی باید روش‌ها و پروسه‌های پاسخگویی و بازیابی را طرح و آزمایش نمایند و مقامات دولتی باید دارای رویکرد پاسخگویی مؤثر و چارچوب‌های مدیریت بحران باشند.
- صندوق بین المللی پول بصورت فعال به کشورهای عضو همکاری می‌کند و آنها را در زمینه پالیسی مشوره میدهد و از فعالیت‌های آموزشی آنان، به عنوان بخشی از پروگرام ارزیابی سکتور مالی و فعالیت‌های ارتقای ظرفیت حمایت می‌کند تا چارچوب‌های امنیت سایبری شان را تقویت نمایند.

ترجمه: سید آصف فکرت

نویسنده‌گان: فابیو نتالوسی، مهوش قربشی و فیلکس سنتیم

شدن همزمان خدمات در ۶۰ مرکز اعتباری ایالات متحده شد.

با توجه به اینکه سیستم مالی جهانی به دلیل دیجیتالی شدن فزاینده و تنش‌های جیوپولیتیکی با خطرات قابل ملاحظه و در حال رشد مواجه است، پالیسی‌ها و چارچوب‌های مدیریتی در شرکت‌های مالی باید تمرکز خود را روی این موارد بسیج سازند.

چون انگیزه شرکت‌های خصوصی ممکن است برای رفع این خطرات کافی نباشد که خطرات حملات سایبری را به تنها یی و بگونه مؤثر مدیریت کنند. شرکت‌ها ممکن است تأثیرات ناشی از ناکامی در برابر حملات سایبری به سیستم مالی گسترشده‌تر را نادیده بگیرند که این امر میتواند منجر به پیامدهای بزرگتر شود. بنابرین، دخالت دولت در این زمینه ضروری و لازمی پنداشته می‌شود.

ولی سروی صندوق بین المللی پول از بانک‌های مرکزی و ادارات نظارتی کشورها نشان می‌دهد که چارچوب پالیسی امنیت سایبری، مشخصاً در کشورها و اقتصادهای در حال اکشاف، اغلب ناکافی اند. بطور مثال، تنها نصف از کشورهای سروی شده از سوی این نهاد، دارای استراتیژی امنیت سایبری متصرکز روی سکتور مالی یا مقررات مختص امنیت سایبری بودند.

به منظور تقویت امنیت و مصونیت سکتور مالی، مسئولان باید استراتیژی ملی امنیت سایبری مناسب را طرح کنند که حاوی قوانین مؤثر و توانایی نظارتی طور ذیل باشد:

- ارزیابی دوره‌ایی از چشم انداز امنیت سایبری و شناسایی خطرات بالقوه ناشی از بهم پیوستگی شبکه‌ها و تجمع منابع و خدمات، بشمول خطرات برخاسته از سوی ارائه کنندگان خدمات بیرونی.

- تشویق شرکت‌های مالی به "بهبود مهارت‌های امنیت سایبری" از جمله دسترسی رهبران ارشد شرکت‌ها به

نقش تحول آفرین مالی اسلامی در افغانستان

اجتماعی و اقتصادی بپردازد. اهمیت تأمین مالی اسلامی در تقویت اقتصادهای محلی و ایجاد فرصت‌های شغلی در کشورهای در حال توسعه محسوس است.

تأمین مالی اسلامی به‌طور خاص برای افراد کم‌درآمد و مناطق روستایی که به خدمات مالی سنتی دسترسی ندارند،

و تأکید بر مشارکت در سود و زیان، به ایجاد یک سیستم مالی منصفانه و شفاف می‌پردازد. تأمین مالی اسلامی با بهره‌گیری از ابزارهای مالی مانند مضاربه، مشارکت، و صکوک، قادر است به تأمین مالی پایدار و توسعه‌دهنده در جامعه‌های اسلامی کمک کند و به بهبود عدالت

تأمین مالی اسلامی به عنوان یکی از روش‌های نوین مالی، بر اساس اصول شریعت اسلامی طراحی شده و به دلیل ویژگی‌های منحصر به‌فرد خود، به یکی از ابزارهای کلیدی در توسعه اقتصادی و اجتماعی تبدیل شده است. این شیوه مالی از طریق پرهیز از ربا، غرامت و عدم اطمینان (غَرَر)،

روستایی شده است که به کاهش فقر و بهبود سطح زندگی آن‌ها منجر گردیده است، در کشور اندونزیا نیز مؤسسات تأمین مالی اسلامی خُرد با ارائه تسهیلات مالی به دهقانان، به تقویت بخش زراعت و افزایش تولیدات کشاورزی کمک کرده و به رشد اقتصادی و بهبود وضعیت معیشتی دهقانان منجر گردیده است که این تجربیات جهانی نشان می‌دهند که تأمین مالی اسلامی خُرد می‌تواند به طور مؤثر به توسعه پایدار و افزایش رفاه اجتماعی کمک کند.

تأمین مالی اسلامی خُرد، با توجه به تلاش‌های د افغانستان بانک، به یکی از ابزارهای مؤثر در توسعه اقتصادی افغانستان در نظر است که با همکاری‌های بین‌المللی و استفاده از بهترین تجربیات جهانی، به رشد و توسعه پایدار کشور منجر گردیده و ادامه پشتیوانی و توسعه این سیستم مالی با اخذ جواز فعالیت تأمین مالی اسلامی، می‌تواند به بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی افغانستان کمک شایانی کند.

نویسنده: محمد کاظم سروری
مدیر ارتباط رسانه‌ها

فعالیت می‌کنند، در ارتباط بوده و این همکاری‌ها شامل استفاده از تجارب کشورهای اسلامی و معیارهای مؤسسات جهانی است. این بانک جهت استفاده مؤثر از محصولات مالی و برنامه‌های آموزشی جهانی جهت توسعه سیستم تأمین مالی اسلامی در افغانستان تلاش های مؤثر نموده و زمینه این نوع خدمات را با اعطای جواز فراهم نموده است. تأمین مالی خُرد، به ویژه در تنوع محصولات مالی و دسترسی به آن‌ها برای تشبثات کوچک، توسعه زراعت برای دهقانان، و ایجاد سهولت در بخش تشبثات برای کارآفرینان کوچک، نقش مهمی دارد، مؤسسات تأمین مالی خُرد پس از اخذ جواز، می‌توانند به کاهش سطح فقر، ایجاد فرصت‌های شغلی و رشد اقتصاد کلی کشور کمک کنند. تجارب جهانی در زمینه تأمین مالی اسلامی خُرد نشان می‌دهند که این ابزار مالی می‌تواند تأثیرات چشمگیری در توسعه اقتصادی و کاهش فقر داشته باشد. به عنوان مثال، در بنگله دیش، برنامه تأمین مالی اسلامی خُرد موفق به ایجاد هزاران تجارت‌های کوچک و ایجاد فرصت‌های کاری برای زنان و مردان در مناطق روستایی و غیر

راهکارهای مؤثری ارائه می‌دهد. با ارائه خدمات مالی مطابق با اصول اسلامی، تأمین مالی خُرد اسلامی به کاهش فقر، افزایش توانمندی اقتصادی، و بهبود سطح زندگی افراد کمک می‌کند. از این‌رو، تأمین مالی اسلامی به عنوان یک مدل مالی پایدار و مناسب با نیازهای جوامع اسلامی، نقش مؤثری در توسعه پایدار و عدالت اقتصادی ایفا می‌کند. تأمین مالی اسلامی خُرد به عنوان یکی از ابزارهای مؤثر در تقویت اقتصاد محلی و ایجاد فرصت‌های شغلی در افغانستان، اهمیت زیادی دارد. د افغانستان بانک با ایجاد مقررات خاص (مقرره تنظیم و نظارت مؤسسات تأمین مالی خُرد) و فراهم نمودن زمینه برای اعطای جواز، نقش کلیدی در توسعه این بخش ایفا می‌کند. این مقرره نه تنها به نهادهای تأمین مالی خُرد اجازه می‌دهد تا به ارائه خدمات مالی مطابق با اصول اسلامی پردازند، بلکه به تنظیم و نظارت بر فعالیت‌های آن‌ها نیز کمک می‌کند. افغانستان بانک، به عنوان بانک مرکزی کشور، به منظور تقویت بیشتر بانکداری اسلامی، با تعداد زیادی از مؤسسات بین‌المللی که در زمینه تأمین مالی اسلامی

اسلامي بانکوالي

او د اسلامي بانکوالي محصولاتو ته کته

همدا شان پرمختګ لپاره پکې هر اړخیزه حکمتونه پرائه دی. اسلامي بانکوالي د اسلام د اقتصادي نظام یوه عمله برخه ده چې په خچل ذات کې د اسلام د اقتصادي نظام د ثبات لپاره د ملا تیر حیثیت لري لکه خرنګه چې الله جل شانه په قران کريم کې د البقره سورت په ۱۰۸ آیت کې فرمایي: "ادخلو فى السلم كافه" یعنی اې مومنانو تاسو په اسلام کې په بشپړ ډول داخل شئ او خچل معاملات هم په اسلامي اصولو برابر کړئ. چې دا مور ته سبی چې معاملات د اسلام د اقتصادي نظام بنسته تشکيلوي. اسلامي بانکوالي هغه بانکوالي ده چې د سود یا ربا خخه په بشپړه توګه پاکه وي؛ یا اسلامي بانکوالي د شريعت او اسلامي قواعدو پر بنسته ولاړ یو بانکي سیستم دی چې د تشتې، سوداګرۍ او د

چارو خخه ګټه واخلي او هم یې په داسې توګه و کاروي چې د اسلامي شريعت له اصولو سره په ټکر کې نه وي. دودیزه بانکوالي زموږ د اسلامي ټولنې د فرهنګ، دودونو او شرعی قوانینو سره سمون نه خوري چې دا چاره د دې لامل شوه چې داسې یوه بانکوالي رامنځته شي چې د شرعی اصولو مطابق وي او زموږ د اسلامي عنعناتو سره هم سمون و خوري. دا خبره خرګنده ده چې د اسلام سپیڅلی دین یواحې د عباداتو دین نه دی بلکه د اسلام په سپیڅلی دین کې معاملات هم شامل دي چې پکې اعتدال او سم معاملات تر سره کول د حده زیات اړین دي. په دې کې هیڅ شک نشته چې په اسلامي شريعت کې د بشريت لپاره خير پروت دي او د ټولنې د سمون، بنه والي، آسانتياوو او

نن سبا د بانکوالي اهمیت ته په کتو ویلى شو چې بانکونه د هېوادونو په اقتصاد کې مهم رول لوبوی؛ خکه همدغه بانکونه د خلکو شتمني خوندي ساتي، د هېواد په اقتصادي جريان کې یې شاملوی، ګټه تري اخلي او د ودې لپاره یې پلاتونه طرحه کوي او همدارنګه بانکوالي د وخت اړتیا ده چې هر ټولنې په اقتصادي ډګر کې ورته لپواله ده، همداراز، بانکونه د خلکو معاملات په آسانه او ساده توګه پرمخ وړي او هم یې شتمني ته پراختیا او وده ورکوي نو اړينه ګکل کېدہ چې د اسلامي ټولنې لپاره هم د همدي ټولنې د اړتیاوو په پام کې نیولو سره یو غوره بانکي سیستم رامنځته شي. همدا لامل وو چې اسلامي عالمانو او د فکر خاوندانو اړینه ګکله چې د وخت له غربښتو سره سم هم له بانکي

او د خلکو ستونزو ته د پای تکی کېښودل شي. ارقام سبی چې تر ۲۰۲۰ زېرديز کال پورې د نړۍ په ۷۲ هډوادونو کې په اټکلې توګه د اسلامي بانکوالی ۵۲۶ نمایندګی شتون لري.

په عمومي ډول د اسلامي بانکوالی تړونونه او محصولات په لاندې ډول دي چې هر یو یې په لنډ او ساده ډول واضح بیانیږي:

۱. مرابحه

او سنیو دود شوېو اسلامي بانکونو چې د تمويل کومې بلابېلې طریقې دود کړې دي په سرلېر کې یې مرابحه ده چې د اسلامي بانکوالی په نامه یې په پراخه کچه شهرت موندلی. مرابحه په اصل کې د خرڅلارو و یو تړون دی چې پلورونکی د مشتری د اړتیا وسایل یا مواد رانیسي او پر هغه یې د یو خو سلنې ګټې سره پلوري یعنې (د جنس اصلی یې + ګټه). مشتری په مهالیزه اقساطو د پلورونکی پیسې د ګټې له ټاکل شوې اندازې سره تادیه کوي. د مرابحی تړون پر بنسټ مشتری د خپلې سوداګرۍ / کاروبار لپاره د اړینو وسایلو، امتعو یا موادو په اړه معلومات له بانک سره شريکوي او د پېړلو په برخه کې ترې مرسته غواړي. بانک د هغه د اړتیا وړ وسایل یا مواد پېړي او په یوه اندازه ګټه یې پر مشتری پلوري. مشتری په یو خل یا هم په میعادی قسطونو د بانک پور د ګټې د ټاکل شوې سلنې سره د یوې مشخصې مودې په بهير کې تادیه کوي. علامه موفق الدین ابي محمد عبدالله حنبلی مقدسی د

ښار ګوتی کې په ۱۹۶۳ زېرديز کال کې رامنځته شوه چې خو کاله وروسته د خلکو د غلطو تیلغا تو له امله ستونزو سره مخ شوه. همدا شان په ۱۹۶۶ زېرديز کال کې د اسلامي اقتصاد مضمون د سودان د ام

درمان په پوهنتون کې پیل شو چې په پایله کې د غیر سودې بانک جوړولو مفکوره رامنځته شوه. ورپې په ۱۹۷۱ زېرديز کال

کې د ناصر ټولنیز بانک په مصر کې تأسیس شو. دغه لوړۍ بانک وو چې پرته له سوده یې فعالیت پیل کړ او په قانونې ډول رامنځته شو. همدا شان په ۱۹۷۵ زېرديز کال کې دو هنرو بانکونو کار وکړ چې یو یې د جدي دودې او پراختیا بانک وو چې هدف یې اقتصادي فعالیتونو ته وده ورکول وو او دویم یې د دوبی اسلامي بانک وو چې د اماراتو د حکومت په پړکړه پرائیستل شو ترڅو خپل ټول فعالیتونه د اسلامي شریعت مطابق تر سره کړي. ورپې، په ۱۹۷۷ زېرديز کال کې درې نور اسلامي بانکونه رامنځته شول لکه په سودان کې د فیصل اسلامي بانک، په مصر کې د فیصل اسلامي بانک او په کویت کې د بیت تمويل بانک. همدا شان ورسه د اسلامي بانکونو د پیاوړتیا، پرمختیا، او ترمنځ یې د اړیکو ټینګولو لپاره د اسلامي بانکونو د اتحاد کمپټه جوړه شوه، ترڅو د دغه اسلامي بانکونو د موخو تر منځ یووالی رامنځته کړي او هم معاملات د اسلامي فقهې سره سم ترسره شي ترڅو چارې ګټوري پرمخ ولاړې شي

إسلامي بانکوالی د دودې او د اشخاصو او تشبثاتو د مالي اړتیاو پوره کولو لپاره بانکي خدمات او محصولات وړاندي کوي. اسلامي بانکوالی په خلورو بنستېزو اسلامي مفاهيمو ولاړه د یعنې د اسلامي بانکوالی د اصولو سرچینې عبارت دي له:

- د اسلام سپیڅلی کتاب - قران کريم

• د اسلام د سپیڅلی پېغمبر حدیثونه اجماع
• قیاس
په اسلامي بانکوالی کې قطعاً په معاملاتو کې سود نشي، ورسه په ګټه او توان کې شراكت دی او په هغه معاملاتو کې چې غرر (ناخر ګندتیا) پکې وي پانګونه پکې د شریعت د قوانینو له مخې منع ده. همدا شان په اسلامي بانکوالی کې په معاملاتو کې چل او احتکار منع دی او په حرامو کارونو او خدماتو کې هم پانګونه منع ده لکه د بېلکې په توګه الکولي مشروبات، د خنځیر غونه او قمار. د یادونې وړ د چې معاملې باید د دو هنر یا خواړخیزو ډلو په پوره تفاهم او شفافیت ترسره شي. د اسلامي بانکوالی څانګړتیاوو کې په جوته توګه د ټولنې فلاح، پرمختګ، خوندیتوب او بریالیتوب نغښتی دی. اسلامي بانکونه هڅه کوي چې هغه اقتصادي او ټولنیزې ستونزې تر کافي حده پوري حل کړي چې اسلامي نړۍ او ټولنې ورسه مخ ده. د اسلامي بانکوالی شالید ته که وګورو نو ابتدائي تجربه د مصر په میت غمر

حالت کې هم د حاصلاتو ګټه د دواړو تر منځ د تړون پر مبناء ویشل کېږي.

۶. مضاربه

مضاربې ته قراض او معامله هم ویل کېږي، مضاربه (پانګونه) د شراکت هغه تړون دی چې یو اړخ د کار لپاره پانګه برابروي (رب المال) یا د مال خښتن او بل (مضارب) د سوداګرۍ عملیاتي کارونه پر منځ وړي. ګټه له مخکې نه د تاکل شوي تفاهم پر بنسته ویشل کېږي. مالي تاوان د رب المال پر غایره راڅي په دی شرط چې دغه تاوان د مضارب له خوا قصدي یا د هغه د غفلت پر بنسته منځ ته نه وي راغلي. د مضارب تاوان د شراکت د کاروبار په جريان کې د هغه د وخت او هڅو ضیاع ده.

۷. استصناع

استصناع د إسلامي بانکوالی هغه تړون دی چې بانک د مشتری د اړتیا وړ محصول/ شتمني د هغه د خاصو غونښتو سره سم جورووی او کله چې دغه دارايی آماده شوه، پر مشتری یې د تړون پر بنسته په تاکل شوي بیه پلوري. د شتمنی بیه او مشخصات باید د طرفینو په پوره تفاهم په تړون کې ذکر شي. بانکونه کولای شي چې د مشتری د تولیدي يا صنعتي کارونو لپاره اړينې آسانتياوي د استصناع د تړون په چوکاټ کې وړاندې کېږي. مشتری د بانک پیسې د دوه اړخیزه تفاهم پر بنسته د ميعادي قسطونو په ډول تادیه کوي. دغه تمويل په ټوله کې د صنعتي تولیداتو او

تاکل شوي وخت په بهير کې د بانک پیسې د ګټې د تاکل شوي سلنې سره تادیه کوي.

۳. مشارکه

مشارکه یو اسلامي تړون دی چې د کار شريکان پکې په ګډه پانګه سوداګرۍ پیلوی او په ګټه او تاوان کې شريک دي. د دې تړون پر بنسته بانک او مشتری په ګډه پانګه کار شروع کوي، او ګټه د مخکنی تفاهم پر بنسته ویشل کېږي. که چېږي په کار کې تاوان وشي، تاوان د سرمایې د اندازې پر بنسته تقسيم کېږي. د دې تړون پر بنسته بانک او مشتری په ګډه د تشبت/سوداګرۍ خاوندان دي.

۴. متناقصه مشارکه

د سوداګرۍ لپاره د شراکت هغه تړون دی چې یو شريک د وخت په تېرپدو د یو بل شريک د سوداګرۍ او سرمایې ټوله برخه د تړون تر پایه په ميعادي تادیاتو رانیسي او په پای کې یواځې خپله د سوداګرۍ خاوند پاتې کېږي.

۵. مزارعه (کرنیز تمويل)

مزارعه د ځمکې د خاوند او کارگر تر منځ د شراکت یو تړون دی چې کرنیز حاصلات د ځمکې د خاوند او کارگر تر منځ د تاکل شوي سلنې پر بنسته ویشل کېږي. د دې تړون پر بنسته بانک د یوې ټاکلې مودې لپاره یوه ټوټه زراعتي ځمکه مشتری ته د کر لپاره ورکوي او یا بانک د مشتری پر ځمکه پانګونه کوي او د کرنې په برخه کې ورسه مرسته کوي. په دې

مرابحي په اړه فرمایي:

(د مرابحي مانا په اصل لګښت او تاکلې ګټې سره د جنس پلورل دي، پدې کې اړينه د چې دواړو لوريو ته اصل لګښت معلوم وي، لکه پلورونکي چې ووايي چې ماته دا په سل پرپوتې دی زه له تا لس ګټه اخلم او په دومره یې درباندي پلوروم) [المغني: ۶۶ ص، ۲۶۶]

۲. د تورق مرابحه

د تورق مرابحه یو اسلامي محصول دی چې مشتری ته د هغه د اړتیا وړ نغدي مالي امکنات برابروي، او مشتری پور کېږي پیسې (یا د جنس بیه) په راتلونکي کې د تړون پر مبناء تادیه کوي. دغه پیسې مشتری د خپلې شخصي اړتیا یا شرعی مشتری د کارولای شي. د دې تړون پر بنسته مشتری د نغدي تمويل لپاره بانک ته رجوع کوي. مشتری ته د نغدي مرستې په موخه بانک یو داسي توکي (مواد یا وسیله) پېږي چې بیه یې د مشتری له خوا د غونښتل شوو پیسو په اندازه وي، او بانک دغه توکي د مرابحي تړون پر بنسته (د جنس بیه+ګټه) پر مشتری پلوري. مشتری بیا دغه جنس خپله یا بانک د مشتری په استازیتوب پر بل شخص/سوداګر پلوري. د جنس پېرونکي پیسې مشتری یا بانک ته (چې د مشتری استازی دی) ورکوي او په دې توګه هغه نغدي پیسې لاس ته راډري. مشتری د شريعه په چوکاټ کې د دغه پیسو خخه هر ډول چې زړه یې وي ګټه اخيستلاي شي، او په مهالیزه اقساطو د

او پرمختگ قانوني مسئولیت لري، همداراز د اسلامي بانکوالي د تقویت او خونديتوب لپاره د افغانستان بانک د تشکيلاتو په چوکاټ کې د شرعی نظارت بورډ (Shariah Supervisory Board) جوړ کړل شو. دغه بورډ د اسلامي بانکوالي د شرعی قواعدو او مقررو او پاليسيو د خپرلو او تصویب دنده لري. اوسمهال الحمد لله د هپواد په بانکونو کې سودي معاملات بند دي او تمه کپوري چې نبردي راتلونکي کې د اسلامي بانکوالي په اړه په هپواد کې دنه فعاليونه لا چټک شي.

ليکنه: تاج محمد تمکين
د ختيئ زون اقتصادپوه
د پولي سياست لوی آمریت

اندازه بېرته بانک ته ورکړي. دغه پورونه عموماً هفو وکړو ته ورکول کېږي چې پيسو ته زياته اړتيا ولري مثلاً د واده کولو په موخه د بانک خخه پور اخلي او يا هم د ناروغۍ د تداوى لپاره د بانک خخه پور اخلي.

۱۰. جاري حساب - د پور پر بنسته د جاري حساب په بنسته مشتری بانک ته په پور پيسې ورکوي یا خپلې پيسې بانک ته په امانت سپاري. بانک کولای شي د دغه پيسو خخه په اسلامي معاملو کې کار واخلي، او هر کله چې مشتری وغواړي بانک کې بايد پيسې (بى له کوم سوده) بېرته ورکړي.

د اسلامي بانکوالي د محصولاتو خخه معلوميري چې زمور د اسلامي تولې لپاره خورا ګټوره او په اعتدال ولاړه بانکوالي ده. د اسلامي بانکوالي سیستم د ودې او پرمختگ په موخه، په ۲۰۰۹ زپرديز کال کې د افغانستان بانک د تشکيلاتو په چوکاټ کې د مالي چارو د خارني تر لوی آمریت لاندې د اسلامي بانکوالي معاونيت جوړ شو او د افغانستان بانک د مدرني اسلامي بانکوالي د سیستم جوړولو

ساختمانی کارونو په برخه کې ورکول کېږي. د پلګې په ډول، یو شخص خمکه لري خو د تعمير جوړولو مالي امکانات نه لري. بانک یا تمويلونکي د مشتری په خوبنه ورته تعمير جوړوي او مشتری په یو خل یا په مهالیزه اقساطو کې د بانک پيسې د مخکنی توافق پر بنسته تحويلوي.

۸ اجاره

په اسلامي بانکوالي کې اجاره د یوې شتمني (امتعې، اثنائيې) اجاره ورکولو ته وايې. په دې تړون کې بانک مشتری ته د هغه د اړتيا ور امتعه/اثثنې (شتمني) تر یوې مشخصي مودې پوري په کرايه ورکوي. د تړون موده او د اجارې نور جزئيات په تړون کې ذکر او ټاکل کپوري.

۹. قرض الحسنې

قرض الحسنې عموماً د شخص او بانک تر منځ هغه تړون او د اسلامي بانکوالي محصول دی چې پور ورکونکي (بانک) یوه مشخصه اندازه شتمني/پيسې مشتری ته د یوه نېک کار په موخه بى له کوم سوده په پور ورکوي. پور اخیستونکي (مشتری) مکلف دی چې د ټاکل شوو شرایطو پر بنسته د تړون په پای کې پور په ورته

اخھلیکونه:

- <https://www.qardus.com/news/the-islamic-financial-services-industry-statistics>
- <https://pajhwok.com/ps/opinion/historical-background-of-islamic-banking-in>
- <https://tolafghan.com/articles/2160>
- <https://catalog.acku.edu.af/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=8141>
- <https://www.safabank.ps/en/Article/282/Forms-of-Financing-in-Islamic-Banking>
- https://www.kau.edu.sa/Files/320/Researches/51049_21186.pdf
- <https://www.dibpak.com/index.php/personal-finance/#:~:text=The%20financing%20facility%20can%20be,%E2%80%9CHALAL%2FISLAMIC%E2%80%9D%20way.>

نمایل سبز

مقدمه

امروزه جهان شاهد تغییرات اقلیم بگونه بی سابقه بوده که این تغییرات بیشتر ناشی از فعالیت های بشر می گردد. تغییرات اقلیم تاثیرات منفی از خود به جا گذاشته است که فعالیت های روزمره افراد و شرکت ها را با چالش مواجه نموده و اثرات ناگوار را بالای محیط زیست، زراعت و باغداری، آب و هوا، جنگلات، منابع آبی و سکتور صحت داشته است، و از این طریق مسئولیت بزرگ را متوجه دولت ها و پالیسی سازان ساخته است.

یکی از راهکار های مناسب برای مبارزه با تغییرات اقلیم و ایجاد محیط سبز و پاک، عبارت روی دست گرفتن پالیسی ها و اقدامات مربوط به تمویل سبز و تمویل پایدار می باشد. کشور های زیادی به منظور کاهش اثرات منفی تغییر اقلیم و ایجاد محیط پاک، برای تمویل سبز بستر سازی نموده اند و از این طریق دست آورد قابل ملاحظه داشته اند. به گونه مثال بنگلادیش از سال ۲۰۱۰ به این طرف پلان های تمویل سبز را روی دست گرفته است. ازینکه سیستم مالی نقش مهم را در چرخه اقتصاد بازی می نماید، بنابراین سیستم مالی می تواند نقش بارزی را در کاهش اثرات ناگوار تغییر اقلیم از طریق تمویل سبز و یا تمویل پایدار بازی نماید.

۱. ترویج و تقویت- پالیسی های مربوط به این کتگوری به گونه طرح میگرددند تا ذریعه راه اندازی برنامه های آموزشی، آگاهی دهی پیرامون تمویل سبز به مؤسسات مالی انگیزه خلق گردد که در مورد تمویل سبز بیشتر مطالعه و تحقیق نموده و پروژه ها و سرمایه گذاری های را که تأثیر مثبت بر محیط زیست داشته و اثرات تغییر اقلیم را کاهش دهد، تمویل نمایند. بهترین نمونه یا الگو برای مرحله ترویج عبارت روش گذار داخلی است که در ذیل به آن پرداخته شده است.

۲. فراهم سازی- پالیسی های این کتگوری شامل اختصاص فیصدى مشخص قروض به تمویل سبز، تمویل مجدد قرضه دهی به پروژه های سبز، مشخص سازی و معرفی محصولات و خدمات تمویل سبز و سایر طرح های قرضه دهی در زمینه میباشد.

۳. محافظت- درین کتگوری پالیسی های شامل میگردد که بخاطر محفوظ ساختن قروض پروژه های سبز توسط طرح تضمین قروض، بیمه خطرات ناشی از تغییر اقلیم، برداشت زود

مالی در گل و تمویل سبز بطور اخص می باشد.

از طرفی، اگر ما خواستار گذار به اقتصاد پایدار و دستیابی به اهداف توسعه پایدار هستیم، ضرورت است تا تمویل سرمایه گذاری های را که تأثیر مثبت بر محیط زیست دارند، تقویت بخشیم. بطور مختصر می توان گفت که تمویل سبز از جمله اصطلاحات جدید مورد توجه پالیسی سازان بوده و عبارت از ارایه آن نوع محصولات و خدمات مالی می باشد که ممدد محیط زیست واقع شده، تأثیرات ناگوار تغییرات اقلیمی را کاهش و سبب ایجاد فضای سبز و عاری از کاربن میگردد.

با درنظر داشت اهمیت روز افزون تمویل سبز، نهاد های زیادی در سطح بین المللی ابتکاراتی را روی دست گرفته اند که از جمله می تواند از نهاد بین المللی برای توسعه خدمات مالی (Alliance for financial inclusion) نام بُرد. نهاد متذکره پالیسی ها و ابتکارات در خصوص تمویل سبز را به چهار کتگوری و یا ستون تقسیم کرده است که به ترتیب هر یکی آنرا به طور مختص توضیح میگردد:

تعريف و اهمیت تمویل سبز

تعريف

برای تمویل سبز کدام تعريف واحدی وجود ندارد، اما در مجموع شامل اقدامات پالیسی و ارایه خدمات و محصولات مالی می باشد که باعث کاهش اثرات منفی تغییر اقلیم شده و سبب ایجاد محیط سبز و پاک می گردد. به عباره دیگر عبارت از تمویل نمودن پروژه های سبز و عاری از کاربن می باشد. تمویل سبز عمده باعث حفظ و پایداری محیط زیست شده و خطرات فعلی و بلقوه آنرا مدیریت می نماید.

اهمیت تمویل سبز

تغییرات اقلیم ناشی از تولیدات گاز های گلخانه یی و آلوده شدن محیط زیست، تهدید جدی را متوجه توسعه در تمامی عرصه ها ساخته و بیشترین هزینه آنرا افراد دارای عاید پائین پرداخت می نمایند. تجارب و نتایج تحقیقات در کشور ها نشان میدهد که یکی از راهکار های مناسب برای کاهش اثرات منفی تغییرات اقلیم و ایجاد انعطاف پذیری در برابر این تغییرات هم برای افراد و هم برای تشبات خرد، کوچک و متوسط و حتی بزرگ در مجموع برای دولت عبارت از شمول

طرف دیگر تمویل سبز را می‌توان یکی از اقدامات مهم برای مبارزه با تغییر اقلیم دانست. زیرا در این اوآخر تغییر اقلیم باعث از بین رفتن جنگل‌های آتش سوزی، آلودگی آب و هوا، جاری شدن سیلاب‌ها و امراض واگیر شده و صحبت و سلامت بسیاری از انسانها و حتی از سایر زندگان را با خطر مواجه ساخته است. و سالانه تعداد زیادی از افراد به دلایل فوق الذکر جان خود را از دست میدهند. شواهد زیادی وجود دارد که تغییر اقلیم تاثیر ناگوار بر زندگی افراد کم درآمد خصوصاً افرادی که زندگی و معیشت آنها وابسته به زراعت است، داشته است. تحقیقات نشان میدهد که تغییر اقلیم باعث افزایش فقر در سراسر جهان شده است و تخمین زده می‌شود که الی اخیر ۲۰۳۰ به تعداد ۱۰۰ میلیون نفر را زیر خط فقر قرار خواهد داد. در ارقای جنوبی در سال ۲۰۱۷ زندگی ۴۱ میلیون نفر به اثر جاری شدن سیلاب‌ها متأثر گردید که از آنجمله به تعداد ۸۹۲۰۰ نفر مجبور به ترک محل زندگی خود شدند. همچنان تغییر اقلیم بالای صحبت و سلامت نیز تأثیر منفی وارد نموده و باعث گسترش امراض گوناگون شده است. انتشار

می‌باشد:

- تمویل و حمایت از پروژه‌های سبز و پاک
- مبارزه با تغییرات اقلیم
- جلوگیری از تطبیق پروژه‌های سیاه (آنده از پروژه‌های که سبب آلودگی آب و هوا می‌گردند)
- ترویج و حمایت از انرژی تجدید پذیر (انرژی آفتابی، بادی بیوگاز/بیوماس، انرژی آبی)
- مدیریت آب‌های مستعمل و آب باران و برف (rainfall harvesting and wastewater system)
- خیل ساختن مسائل اجتماعی و محیط زیستی در تصامیم مالی (تصامیم تمویل/قرضه دهی مؤسسات مالی)
- حمایت از سرسبزی و سکتور زراعت

توجیه منطقی

طوریکه قبل از گردید، تمویل سبز یکی از راهکارهای مناسب به منظور ایجاد فضای و محیط زیست پاک با استفاده از تمویل پروژه‌های سبز و خودداری از تمویل پروژه‌هایی که سبز می‌باشد که سازگار با محیط بوده و خطرات ناشی از تغییر اقلیم و آلودگی هوا را کاهش دهد و یا محو سازد.

۲- اهداف فرعی:

هنگام پول تقاضه و سایر همچو موارد روی دست گرفته می‌شود.

۴. پیشگیری- اقدامات مربوط به این کنگوری می‌تواند شامل ساختن و گنجانیدن الزامات مدیریت خطرات محیط زیستی و اجتماعی در فعالیت‌های قرضه دهی در قانون و مقررات موجود و صدور رهنمود‌ها در زمینه باشد تا مؤسسات مالی هنگام اعطای قرضه تأثیرات پروژه‌ها و سرمایه گذاری‌های قرضه گیرندگان را تحلیل نموده و آنرا در نظر گیرند.

اهداف تمویل سبز

در کل اهداف تمویل سبز را می‌توان به دو بخش (اصلی و فرعی) تقسیم نمود، اما محدود به این‌ها نمی‌باشد:

۱- هدف اصلی

بطور عموم هدف نهایی تمویل سبز عبارت از ایجاد محیط زیست پاک و عاری از کاربن با استفاده از تمویل پروژه‌های سبز می‌باشد که سازگار با محیط بوده و خطرات ناشی از تغییر اقلیم و آلودگی هوا را کاهش دهد و یا محو سازد.

۲- اهداف فرعی:

- اهداف فرعی تمویل سبز قرار ذیل

در رابطه به تمویل سبز اقدامات لازم روی دست گرفته شود.

ترتیب کننده: محمد محسن اکبری (مدیر ارشد حمایت از حقوق مشتریان مالی)

مأخذ

از لحاظ اقتصادی نیز برای مبارزه با آن مبالغ هنگفتی باید هزینه شود. سیاست گذاران و تصمیم گیرندگان برای مبارزه با تغییرات اقلیم راهکار های متفاوتی را روی دست گرفته اند که یکی از آن راهکار ها عبارت از تمویل سبز است که نتیجه قابل ملاحظه داشته است. بنابراین گرفته می توانیم در صورتیکه در ابتدا برنامه های لازم روی دست گرفته نشود، در آینده هزینه زیاد باید پرداخته شود که این هزینه نه تنها شامل ازین رفتن جان انسان ها و کمبود نیروی کاری بلکه شامل هزینه دارو و دوا، خشک سالی، سرسبزی و آب آشامیدنی و غیره می شود. بنابراین است تا از طرف تنظیم کننده سکتور مالی

ویروس و امراض زندگی افراد فقیر را بیشتر به چالش موجه ساخته است. از جمله امراض می توان از سرطان که بیشتر ناشی از آلودگی آب و هوا میشود، ملاریا و امراض ساری نوع واتر بورن و وکتور بورن (امراضی که اغلبًا به سبب گزیدگی حشرات بوجود می آید از قبیل پرازیت، باکتری ها، ملاریا و غیره) که سالانه جان بیش از ۷۰۰۰۰ نفر را می گیرد و در مجموع ۱۷ فیصد امراض ساری را تشکیل میدهد.

موارد فوق الذکر نشان دهنده تاثیرات ناگوار تغییر اقلیم است که از یک طرف زندگی انسانها و سایر زندگانها را با خطر مواجه ساخته است و از طرف دیگر

1. Bangladesh Bank, Sustainable Finance Policy for Banks and Financial Institutions, Dec 2020.
2. Bangladesh Bank, Policy guidelines for green banking, Sep 2013.
3. Bangladesh Bank, Guidelines on Environmental and Social Risk Management (ESRM) for Banks and Financial Institutions, June 2015.
4. BIAC, Green Finance, discussion paper, June 2016.
5. Central Bank of Armenia, National Suataiable Finance Roadmap, Oct 2023.
6. European Securities and Markets Authority, Sustainable finance roadmap 2022-2024.
7. Nobanee, Haitham, Green Finance: Concept and Applications, 2021, Abu Dhabi University.
8. 2016_Synthesis_Report_Full_EN.pdf (g20sfwg.org)
9. Executive-Summary.pdf (worldbank.org)
10. World Bank Document
11. ifc-green-finance-reference-guide-ifc-2023.pdf
12. 1280_Mongolia_National_sustainable_finance_roadmap_2018_IFC.pdf
13. parisagreement_publication.pdf (unfccc.int)
14. AFI - Inclusive Green Finance_A Survey of the Policy Landscape.pdf
15. Sustainable Finance Bangladesh Bank.pdf

د افغانستان بانک خبرنما

د افغانستان بانک د هبود د پولی بازارونه په دفت سره خاري او د بیو د ثبات په موخه لازم اقدامات ترسه کوي. د افغانستان بانک کافي سرچيني لري او د ارتیا په صورت گې د هبود د بازارونو او مالي بنستونو د افغانی او اسعار او ارتیاوي پوره کوي.

سربره پر دې، د هبود له پولی بازارونو خخه په منظم دول خارنه ګيرې. ګه چېرته په دې برخه گې ناوره ګبه اخيسته بشکاره شي، له مختلفینو سره به د قانون په رڼا گې چلنده وشي.

اطلاعیه د افغانستان بانک

د افغانستان بانک بازارهای پولی کشور را به دقت تحت نظر داشته و به هدف ثبات قیمت ها، اقدامات لازم را انجام می دهد. د افغانستان بانک منابع کافي در اختیار دارد و حسب ضرورت نیازمندی های افغانی و اسعاری بازارها و نهاد های مالی کشور را مرفوع می نماید.

برعلاوه از بازارهای پولی کشور به طور منظم نظارت صورت می گیرد. در صورتیکه مواردی از سوء استفاده مشاهده گردد، با مختلفین برخورد قانونی صورت خواهد گرفت.

پولشویی تهدیدی است برای آینده بهتر ما و
شما، پس در امر مبارزه با آن مشترکاً باید کار
کرد

شناس وایی: «د روان کال په افزوود: «این واقعیت دارد، وری میاشت کې خه باندې سال گذشته دالر در خانه های ۳۱۷ زره مهریک تنه انتقالات هفتاد و هشت پول تبادله می شد، ولی امسال خوشختانه شوی، چې خه باندې ۲۵۰ زره تنې بې د حیرتان بندر له لارې بعد از امضای پروژه تاپی پول افغانی بسیار ارزش پیدا کرده و در برابر دالر بلند رفته است.

په وری میاشت کې د اوسبېني پتلى له لارې خه باندې ۳۰۰ زره تنه انتقالات شوی دي

په وری میاشت کې د اوسبېني پتلى له لارې ترسره شوی انتقالات: د حیرتان اوسبېني پتلى له لارې: ۲۵۰، ۳۵۷ تنه د اقینې اوسبېني پتلى له لارې: ۲۶، ۷۰ د تورغندې اوسبېني پتلى له لارې: ۴۰، ۶۱۸ د سوداګرۍ او پانګونې خونه د اوسبېني پتلى له لارې د

خرید یک دالر امریکایی ۶۸ اعشاریه ۸۸ افغانی می باشد. منبع افزووده است که تطبیق سیاست های پولی معقول از سوی بانک مرکزی، جلوگیری از قاچاق اسعار به خارج از کشور، کاهش مصارف غیر ضروری به سطح دولت، رشد صادرات، ایجاد شفافیت، آغاز پروژه های ملی و منطقه بی در کشور و توسعه تجارت با کشورهای جهانی از عوامل بلند رفتن ارزش افغانی در برابر دالر امریکایی گفته می باشد. در همین حال، حاجی محمد حسین، مالک «صرافی صداقت» در سرای شهرزاده شهر کابل گفت که امروز (دوشنبه، نهم میزان) ارزش خرید یک دالر امریکایی ۷۸ اعشاریه ۸۶ پول بود و به تاریخ ۳۱ سنبله سال ۱۴۰۳ ارزش در یک سال گذشته ارزش افغانی در برابر دالر امریکایی ۱۴،۵۰ درصد افزایش یافته است معاونیت اقتصادی ریاست وزرای افغانستان می گوید که ارزش پول افغانی در برابر دالر امریکایی طی یک سال گذشته ۱۴،۵۰ درصد افزایش یافته است. معاونیت اقتصادی ریاست وزرا با نشر خبرنامه یی در صفحه ایکس خود نگاشته است که در یک سال گذشته ارزش افغانی در برابر دالر امریکایی ۱۴،۵۰ درصد افزایش یافته است. منبع نگاشته است که به تاریخ ۳۱ سنبله سال ۱۴۰۲ ارزش خرید یک دالر امریکایی ۷۸ اعشاریه ۸۶ پول بود و به تاریخ ۳۱ سنبله سال ۱۴۰۳ ارزش

افزوده که معاون اتاق های تجارت افغانستان در این دیدار خواستار بازگشایی دهليز خواستار ایجاد یک دهليز جدید ترانزیتی از طریق ولایت ولادیوستوک روسیه به جاپان شده است. همچنین، در این دیدار بر نیاز رفع موانع موجود در مسیر تجارت، از جمله تسهیلات ویزای تجاری، برای افزیش تعاملات تجاری بین دو کشور تأکید شده است. بر بنیاد اعلامیه، سفیر جاپان نیز از سکتور خصوصی افغانستان خواست تا با همکاری بیشتر، روابط اقتصادی میان دو کشور را تقویت کنند.

اتاق های تجارت افغانستان
خواستار بازگشایی دهليز
جدید ترانزیتی با جاپان شد
اتاق های تجارت افغانستان خواستار بازگشایی دهليز جدید ترانزیتی به منظور توسعه تجارت با جاپان شده است. محمد یونس مهمнд معاون اتاق تجارت افغانستان در دریدار با تاکایوشی کورومایا سفیر جاپان در کابل، این مسئله را مطرح کرده است. اتاق های تجارت کشور با نشر اعلامیه ای گفتہ ترکمنستان او ایران له لارې له نورو هبادونو سره نښلوي او هره ورڅ له دغو لارو د سیمې میان افغانستان و جاپان، بحث و گفتگو شده است. اعلامیه

بده مرغه افغانستان مجهز ترانسپورتیشن او معیاري واټونه هم نه لري، د سوداګرۍ په برخه کې هم جدي ستونزي لرو، اوس په بازارونو کې د توکو یه لوړه شوې او له شک پرته توکي پر وخت او مناسب قيمت تر بازاره رسپوري.» د ټولګټو وزارت د معلوماتو له مخې، افغانستان اوس مهال ۲۶۰ کيلومتره فعاله د اوسپني پهلي لري، چې افغانستان د ازبکستان، ترکمنستان او ایران له لارې له نورو هبادونو سره نښلوي او هم ارزښت لري.» د اقتصادي چارو شونونکي، عبدالنصير ربانیا هم په دې اړه وايی: «له

منابع:

۱- پژواک

۲- طلوع نیوز

۳- جمهور خبرگزاری

نگاهی به ترانسپورت و اهمیت اقتصادی آن در افغانستان

راه های ارتباطی و ترانسپورتی در افغانستان پدیده ترانسپورت و ترانزیت انسان ها و کالاهای تجاری، یکی از عوامل بسیار مهمی است که در هر عصر و در هر محدوده مکانی و زمانی، در رشد و شگوفایی اقتصاد ملت ها و ایجاد رفاه اجتماعی مردم در جوامع مختلف، نقش

تکامل و پیشرفت تکنالوژی، سهولت های مناسب در عرصه انتقالات که از مزیت های هزینه کمتر و صرفه جویی برخوردار استند (مانند: انواع موترهای مختلف، طیاره، کشتی، ریل و ... به وجود آمده اند) به منظور حمل و نقل اموال و مسافرین مورد استفاده قرار می گیرند.

قسمیکه همه میدانند جغرافیای کشور عزیز ما کوهستانی و محاط به خشکه بوده که عرضه خدمات ترانسپورتی بنابر آن اکثراً به مشکلات مواجه اند. در گذشته نظام های حاکم تمام مواد مورد نیاز خویش را از قبل پیش بینی، تهیه و انتقال (اموال و مسافرین) آن را در محلات مختلف این سرزمین بوسیله حیوانات (گاو، شتر، اسب، قاطر، مرکب و فیل) و یا هم در حالاتی در صورت عدم موجودیت ترانسپورت حیوانی این عملیه به طور رضا کارانه در تفاهم با مردم محلات انتقال پیدا کرده و تدارک دیده می شد. در حال حاضر با ایجاد امکانات لازم،

فروشنده‌گان نزدیکتر شده و تفاوت قیمت که از رهگذر مصارف بلند ترانسپورت به وجود می‌آید، از بین خواهد رفت.

البته در موجودیت همچو شرایط زارعین و صنعتکاران به سهولت میتوانند محصولات خود را به مارکیت‌های مناسب با ترانسپورت خوب در وقت کم و با مصارف کمتر عرضه نمایند. پس واضح است که در صورت عدم موجودیت راه‌های درست و اساسی، فعالیت خدمات سیستم ترانسپورت به وجه احسن امکان پذیر نبوده و منجر به عدم پیشرفت سکتورهای زراعت، صنعت، تجارت و سایر سکتورهای اقتصاد ملی میگردد.

بر علاوه راه‌های مناسب ترانسپورتی، قوه امنیتی، تخفیف مالیات و غیره عواملی هستند که تأثیر مستقیم بر انتخاب محل تأسیس ایستگاه‌های ترانسپورتی داشته و باید در پلان گذاری محل ترانسپورتی جداً مدنظر گرفته شوند.

بخش دوم: ترانسپورت راه آهن در افغانستان

نخستین پروژه ساخت راه آهن را در افغانستان بریتانیایی‌ها پیشنهاد کرده بودند. به محض این که ملکه ویکتوریا به عنوان امپراطور هند شناخته شد، در سال ۱۸۷۹ بریتانیایی‌ها تصمیم گرفتند که در قندهار راه آهن احداث کنند. این مسیر را آنان تا کویته بازسازی کردند ولی پس از آن

سیستم‌های ترانسپورتی میتوانند نقش مهمی را در رشد و توسعه اقتصاد و تجارت در کشور مان بازی کند.

پس باید به احیای سیستم‌های حمل و نقل که یکی از زیربنای‌های بسیار مهم اقتصادی کشوری به شمار می‌روند، پردازیم.

بخش اول: ترانسپورت زمینی

راه‌های ترانسپورت زمینی در افغانستان عبارتند از؛ تونل سالنگ، راه پلخمری و مزارشیف، راه کابل الی قندهار، هرات و تورغندی و از هرات الی اسلام قلعه میباشد.

شهرهای حلقوی افغانستان

جاده حلقوی یا سرک حلقوی افغانستان پروژه‌است به طول حدود ۳۳۶۰ کیلومتر که چهارده ولایت افغانستان را با هم وصل مینماید. این شهرهای از کابل شروع شده و پس از گذشتن از ولایات پروان، بغلان، سمنگان، بلخ، شرغان، میمنه، بادغیس، هرات، فراه، هلمند، قندهار، غزنی و میدان وردگ به طور حلقوی دوباره به کابل وصل میشود.

اهمیت اقتصادی راه‌های زمینی در افغانستان

به هر اندازه‌یی که سرک‌ها و شهرهای با کیفیت عالی و استندرد بین‌المللی در وضعیت خوب قرار داشته باشند، توانم با آن با استفاده از وسایل و وسایط ترانسپورتی مجهز، مارکیت خریداران و

عمده و تعیین کننده داشته است. در دنیای امروزی، انواع سیستم‌های ترانسپورتی و ترانزیتی وجود دارد که سیستم‌های ترانسپورت زمینی و هوایی از عده‌های ترین آنها می‌باشد و فعلًا نقش عده‌های اساسی را در حمل و نقل انسانها، کالاها و مواد مختلف بر عهده دارند. انکشاف سیستم‌های ارتباطی و اطلاع رسانی و به وجود آمدن سیستم الکترونیکی در این عرصه که باعث تبادل اطلاعات در سطح بسیار بالا و در وقت و زمان کم شده است، بیشتر از قبل به توسعه بخش‌های مختلف حمل و نقل انجامیده است.

در دنیای امروزی، به بخش حمل و نقل توجه خاصی صورت میگیرد و همواره سعی بر آن است تا از مناسب ترین سیستم حمل و نقل که از لحاظ اقتصادی به صرفه جویی، از لحاظ زمانی در برگیرنده وقت کم و از لحاظ رفاه و آسایش دارای تجهیزات و امکانات مدرن برای راحتی هر چه بیشتر مسافرین و کالاهای انتقالی باشد، استفاده گردد.

همین گونه است که اهمیت و نقش راه‌های مواصلاتی و سیستم‌های ترانسپورتی در شرایطی که افغانستان محاط به خشکه است و از سوی دیگر نیز از لحاظ موقعیت جغرافیایی پیوند دهنده کشورها و مناطق مختلف آسیا می‌باشد، احیاء و انکشاف

ترکیه، پاکستان، عربستان سعودی و سایر کشورها انتقال میدهند.

نقش ترانسپورت در رشد تجارت داخلی

تولیدات زراعی افغانستان عمدهاً شامل معادن گوناگون، سنگ‌های قیمتی و عادی، غله جات و میوه جات وغیره میباشدند. نظر به خصوصیات طبیعی و شرایط اقلیمی حدود اربعه، این سرزمنی به مناطق گرم سیر و سرد سیر تقسیم شده است.

لهذا، تولیدات هر منطقه با هم متفاوت بوده و مناطق دارای عین تولیدات زراعی نمی‌باشند که این موضوع را میتوان یک دلیل خوب برای تجارت عنوان کرد. بنابراین زمانی که از تجارت و تبادله سخن زده میشود، موضوع اساسی و با هم گره خورده همانا ترانسپورت است که در صدر مسائل و معاملات تجاری قرار میگیرد و مسلم است که بدون موجودیت سیستم انتقالات و وسایل ترانسپورتی نمیتوان تجارت را انجام داد.

نقش ترانسپورت در رشد تجارت خارجی

تجارت خارجی یکی از کهن ترین مناسبات اقتصادی بین کشورهای مختلف جهان بوده و در رشد اقتصادی کشورها نقش مهمی را بازی میکند. افغانستان که جزء جامعه جهانی به شمار میروند و برای

خود را آغاز کرد که هنوز هم به کیفیت و کمیت عالی، به فعالیت خود ادامه میدهد. با تأسیس شرکت هوایی آریانا، قدم اساسی در پیشرفت صنعت هوایی در این کشور برداشته شد و موافقت نامه هایی نیز با بعضی از کشورها به امضاء رسید.

به منظور توسعه صنعت حمل و نقل هوایی داخلی و خارجی، اداره تحت نام "ریاست مستقل هوایی ملکی" در سال ۱۳۳۵ خورشیدی در کابل تأسیس شد و این کار در امور هوانوردی افغانستان بسیار مؤثر بود. بازسازی میدان هوایی کابل و تأسیس چند میدان هوایی دیگر در شهرهای قندهار، هرات، مزار شریف و جلال آباد از مهمترین کارهای صورت گرفته توسط این ریاست می باشد.

طبق یک برنامه ریزی بلند مدت، ریاست هوانوردی ملکی مؤلف گردید که صد میدان هوایی بزرگ و کوچک در مرکز هر ولایت و ولسوالی هایی که از جاده های اصلی دور افتاده بودند، احداث نماید.

به طور عموم ۴۵ میدان هوایی در افغانستان وجود دارد که بیشتر آنها بخاطر عملیات های نظامی ساخته شده اند. و در حال حاضر شرکت هوایی کام ایر، شرکت هوایی آریانا و شرکت فلای دبی فعالیت دارد که مسافرین را از افغانستان به کشورهای ایران، امارات متحده عرب،

امیرعبدالرحمون خان فرمانروای افغانستان از اجرای پروژه ساخت راه آهن جلوگیری نمود."

در پایان سال ۲۰۰۸ آلمان پیشنهاد ساخت راه آهن حیرتان مزار شریف را ارائه کرد. البته پوشیده نیست که با باز شدن این شعبه، وسایل نظامی آلمان به شمال افغانستان انتقال می شد، از آن جایی که آلمان قبل از راه روسیه این کار را انجام میدادند.

چنین ایده خوبی به زودی مورد توجه ازبکستان قرار گرفت. "راه آهن ازبکستان" بی درنگ از بانک توسعه آسیایی قرضه گرفت و کار ساخت ۷۵ کیلومتر راه آهن را از بندر حیرتان تا میدان هوایی مزار شریف آغاز نمود. ساخت این مسیر تا پایان سال ۲۰۱۰ ادامه پیدا نموده و فعلاً یگانه خط راه آهن فعال در افغانستان میباشد.

بخش سوم: ترانسپورت هوایی
افغانستان برای اولین بار بعد از استقلال خود، به بخش هوایی جهان پیوست و در زمان امام الله خان چند طیاره را از اتحاد جماهر شوروی و آلمان خریداری و اولین میدان هوایی افغانستان هم در همین زمان در منطقه خواجه روаш ولایت کابل ساخته شد.
آریانا به عنوان اولین شرکت هوایی افغانستان در سال ۱۳۳۴ خورشیدی فعالیت

زمینه های مختلف ترانسپورت؛
۸. جذب سرمایه گذاری خارجی در بخش ترانسپورت با ایجاد فضای امن و تشویق کننده برای شرکت ها؛ و ۹. بازسازی و توسعه میدان های هوایی، شاهراه ها و ایجاد خط آهن و اتصال آن به خطوط راه آهن کشورهای همسایه؛ با توجه به اهمیت جیوپولیتیکی افغانستان و نقش که ترانسپورت در بهبود اقتصاد دارد، ضروری است تا دولت به موارد فوق توجه جدی نموده و از طریق رفع موانع، سیستم ترانسپورت کارآمد و مدرن را ایجاد نماید تا به رفاه مردم کمک نموده و به رشد و توسعه اقتصادی افغانستان بیانجامد.

غیاث الدین (ستانکری)

مدیر بخش احصائیه خدمات بیلاتس تادیات

آمریت عمومی سیاست پولی

مرحله نرسیده که بتواند در رشد اقتصاد نقش لازم خود را ایفاء نماید. هنوز هم مشکلاتی وجود دارد که مانع رشد و توسعه سیستم ترانسپورت در کشور می گردد که غرض رفع مشکلات/موانع، ایجاب می نماید تا حکومت در قسمت موارد عمدۀ ذیل که برای توسعه پایدار این بخش حیاتی است توجه داشته باشد.

پیشنهادات:

۱. فراهم سازی/همگانی بودن رود پاس بین کشورهای همسایه؛
۲. توسعه سیستم ترانزیتی طبق معیارهای پذیرفته شده بین المللی؛
۳. سرمایه گذاری و استفاده از وسایط ترانسپورتی پیشرفته؛
۴. تشویق و حمایت دوامدار از سکتور خصوصی جهت سرمایه گذاری در بخش ترانسپورت؛
۵. سرمایه گذاری بیشتر روی زیرساخت های مربوط به بخش ترانسپورت جهت کاهش هزینه های ترانسپورت؛
۶. استفاده از فناوری های جدید غرض مدیریت بهتر ترانسپورت؛
۷. آموزش نیروی انسانی متخصص در

انکشاف اقتصاد خود به منابع عایداتی نیاز شدید دارد، می بایست به توسعه تجارت خارجی بیشتر سعی و تلاش نماید. زیرا، تجارت خارجی از طریق تقویة صادرات میتواند منابع اسعاری را در اختیار کشور قرار داده که بالآخر آن از یک طرف سطح عاید ملی در داخل کشور بالا رفته و از جانب دیگر قوه خرید وسائل ضروری را برای تقویة بخش های مانند: زراعت، صنعت و سایر سکتورها میسر میسازد.

چنانچه آدام سمیت (Adam Smith) عقیده داشت که، تجارت بین ممالک که به تخصص و تقسیم کار بناء یافته باشد، به طرفین معامله نافع است. متأسفانه، افغانستان بدليل مشکلات و نابسامانی های داخلی در گذشته با اکثر کشورهای جهان روابط تجاری نداشته که واضحأً تأثیرات منفی را بر پیکر اقتصاد وارد نموده است، اما خوشبختانه طی چندین سال گذشته در قسمت تجارت و فراهم سازی تسهیلات لازم برای تجار اقدامات صورت گرفته است.

وضعیت ترانسپورت در کشور تا هنوز به

منابع:

۱- داکتر دستگیر رضایی ۲۰ جنوری ۲۰۱۰ هالند.

<https://www.esalat.org/images/naqshehtransportdar-eqtesad-afg.htm>

۲- راه های ارتباطی و ترانسپورتی در افغانستان <https://mot.gov.af/dr>

۳- متن سخنان داکتر محمد الله بتاش نامزد وزیر ترانسپورت و هوانوردی، تهیه شده توسط خبرنگار شبکه اطلاع رسانی افغانستان در کابل

<https://www.afghanpaper.com/nbody.php?id=6356>

کړانو هېوادو والو!

که چېرته په
خصوصي بانکونو
کې له ستونزو
سره مخ کېږي،
نوکولاي شئ د
افغانستان بانک د
شکایتو له خانګي
سره په لاندې
برېښنالیک خپل
شکایت ثبت کړي:

customer.protection@dab.gov.af

In today's digital age, electronic banking (or e-banking) is a key element of financial services modernization. Da Afghanistan Bank has made substantial progress in promoting electronic banking as part of its broader effort to reduce reliance on cash transactions and expand financial services to the unbanked population.

A notable achievement in this area is the introduction of the AfPay card, a national payment card that can be used across all commercial banks' ATMs. The availability of this card has made it easier for customers to access banking services electronically, promoting greater financial inclusion and reducing the need for cash-based transactions. By facilitating digital payments, the Central Bank is helping to create a more efficient and inclusive financial system that can drive economic growth.

Conclusion

Over the past year, Da Afghanistan Bank has made remarkable progress in implementing sound monetary and financial policies. The bank's achievements in maintaining the value of the Afghani, maintaining inflation at an acceptable level, promoting the growth of the banking sector, and advancing Islamic banking have all played a pivotal role in ensuring financial stability. These initiatives are crucial for

laying the foundation for long-term economic growth and fostering a resilient financial system in Afghanistan.

Through careful and strategic management, Da Afghanistan Bank has not only weathered economic challenges but has also set a course for continued progress. The Central Bank's actions over the past year are a testament to its commitment to financial stability and the development of a modern, inclusive, and resilient banking sector.

**Hasibullah Noori, the spokesperson
Da Afghanistan Bank**

Source: 1445 Report on the Annual Achievements of Da Afghanistan Bank for GMIC.

count holders up to 2,000 USD Per week. Additionally, monthly withdrawal limit for individual Afghani account holders has been increased from 250,000 Afghanis to 500,000 Afghanis. Similarly, in USD accounts, the limit has been increased from 3,000 USD to 6,000 USD and these changes have enhanced liquidity and made the banking sector more accessible to the public.

These adjustments have boosted confidence in the banking system, resulting in higher deposits and increased financial transactions within formal financial institutions. Furthermore, these measures have also contributed to improved liquidity management, ensuring that banks have sufficient liquid assets to meet short-term obligations and support economic activities.

Growth of Islamic Banking

Islamic banking, which operates in accordance with Sharia law, is based on principles of profit-sharing, ethical investments, and transparency. In Afghanistan, a predominantly Muslim country where people prefer Sharia compliant financial products and services, the promotion of Islamic banking has been essential for fostering financial inclusion.

Da Afghanistan Bank has played a key role

in ensuring that all commercial banks operate in compliance with Islamic banking principles. This shift towards interest-free banking has increased the transparency of financial transactions, making the banking system more trustworthy and appealing to the public. As a result, Islamic banking in Afghanistan has experienced substantial growth, offering an alternative that aligns with both religious beliefs and modern financial needs.

Removal of Worn Banknotes and Cash Management

Da Afghanistan Bank has also focused on improving the quality of currency in circulation. Over the past year, the bank collected over 7 billion AFN worth of worn-out banknotes and systematically removed them from circulation based on established guidelines. This process is critical for maintaining the integrity of the national currency and preserving public confidence in the financial system.

Effective cash management is vital for the overall health of the banking sector. By removing damaged banknotes and ensuring that only high-quality notes are in circulation, the Central Bank has enhanced the credibility of the currency and ensured smooth financial transactions.

Expansion of Electronic Banking

using internationally recognized financial and banking terminology, providing insight into the Central Bank's strategic approach to strengthening Afghanistan's financial system.

Effectiveness of Monetary Policy

Monetary policy is a crucial tool for central banks to manage inflation, influence interest rates, and stabilize the economy. Over the past year, Da Afghanistan Bank effectively implemented a prudent monetary policy that resulted in the Afghani appreciating by 17.25% against the US dollar. This appreciation is a clear indicator of the bank's success in managing the currency's value amidst economic uncertainties.

Inflation targeting, a strategy used by central banks to maintain inflation within a desired range, has been successfully employed by Da Afghanistan Bank. By managing inflation rates, the Central Bank has helped protect consumers' purchasing power and stabilized prices. As a result, inflation has remained at manageable levels, ensuring that the cost of goods and services does not rise uncontrollably, which is critical for maintaining economic stability. Also, a stable exchange rate is vital for maintaining the competitiveness of a country's exports and controlling import prices. Da Afghanistan Bank has implemented a

managed float exchange rate system, in which the value of the Afghani is determined primarily by market forces—supply and demand—while the bank intervenes when necessary to prevent excessive fluctuations.

This system has allowed the Central Bank to maintain exchange rate stability, even in a challenging economic environment. A stable exchange rate prevents abrupt price increases for imported goods, protects consumers, and ensures the overall stability of the financial market. The Central Bank's prudent interventions have been instrumental in shielding the Afghani from sharp devaluations that could otherwise lead to inflation and economic instability.

Development and Stability of the Banking Sector

The banking sector is a cornerstone of economic development. Over the past year, Da Afghanistan Bank has taken significant steps to ensure the growth and stability of the banking sector. The Central Bank has worked to enhance financial intermediation, which refers to the process through which banks facilitate the flow of funds between savers and borrowers. By raising withdrawal limits for account holders—allowing Afghani account holders to withdraw up to 150,000 AFN and US dollar ac-

Building a Resilient Economy: Da Afghanistan Bank's Annual Highlights

This article presents a comprehensive examination of the achievements of Da Afghanistan Bank over the past year. It highlights key areas including monetary stability, inflation control, the development and stability of the banking sector, and the promotion of Islamic banking.

Central banks play a pivotal role in ensuring the financial stability of any country. They are tasked with designing and imple-

menting monetary policies that stabilize the currency, manage inflation, and foster sustainable economic growth. Over the past year, Da Afghanistan Bank has navigated significant challenges while achieving notable progress in maintaining the value of the national currency (the Afghani), controlling inflation, and promoting growth in the banking sector. This article will explore these accomplishments by

با پرداخت دجیتالی شما
دیگر نگران وجایب
نادیاتی خود نمی باشید.

غواړئ خپر نیزې او تحليلي مقالې مو په مجله کې خپري شي؟
دې بربنالیک ته یې راواستوئ.
magazine@dab.gov.af